

99,3% в 2015 році). Водночас зменшилася кількість договорів, що брокери уклали з перестраховиками-резидентами.

Зростання ролі перестрахових брокерів у процесі укладання перестраховальних договорів із перестраховиками-нерезидентами пояснюється, з одного боку, наявністю на зарубіжних перестраховальних ринках дешевшої перестрахової місткості, можливістю розміщення значних за розмірами і вартістю ризиків за облігаторними програмами, гарантіями забезпечення надійного та професійного перестраховального захисту, з іншого – ризику на іноземних ринках перестраховування розміщуються, як правило, у більшості випадків за обов'язкової участі брокерських компаній. Відповідно, частка премій, що перестраховики-резиденти отримали за договорами перестраховування, котрі уклали брокери, у загальному обсязі перестраховальних премій вітчизняних перестраховиків становила в 2015 році лише 0,7%. У структурі премій, переданих іноземним перестраховикам, питома вага перестраховальних премій, одержаних за участю перестрахового брокера, була значно вищою.

Заслуцький Р. Р.

*Науковий керівник: Кнейслер О. В., д.е.н., професор
Тернопільський національний економічний університет*

ПОСЕРЕДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ

Розвиток конкуренції на фінансовому ринку України стимулює страхові компанії максимально урізноманітнювати страхові продукти для того, щоб успішно їх реалізувати. Проте потенційним клієнтам здебільшого важко зорієнтуватись у виборі страхових продуктів. Тому для дистрибуції страхових продуктів та полегшення розуміння сутності механізму страхування для пересічного громадянина дедалі більшу роль на фінансових ринках починає відігравати страхове посередництво.

Термін “посередництво” завжди асоціюється з тристоронніми відносинами, тобто посередник завжди повинен знаходитися між двома іншими суб'єктами. У проєкті Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування” вперше запропоновано додати визначення страхового посередництва, зокрема, як “діяльності щодо пропонування укладання договорів страхування (перестраховування), а також інших дій, спрямованих на укладання таких договорів, у тому числі можливість визначення ступеня страхового ризику, його оцінку і аналіз; супроводження договорів страхування, сприяння врегулюванню заявлених страхових випадків, виплаті страхового відшкодування” [1, с. 1].

Таке визначення страхового посередництва є подібним до того, що наведено у Директиві Європейського Парламенту і Ради 2002/92/ЄС від 9 грудня 2002 року “Про страхове посередництво”. У пункті 3 статті 2 Директиви страхове посередництво трактується, як “... діяльність, що пов’язана з презентацією, формуванням пропозицій або виконанням підготовчих робіт з укладання договору страхування або участь в адмініструванні та обслуговуванні таких договорів, особливо при настанні збитку” [2, с. 172].

В українському страховому законодавстві міститься окрема стаття, присвячена посередницькій діяльності у сфері страхування, де роз’яснено, що “посередницька діяльність страхових і перестрахових брокерів у страхуванні і перестрахованні здійснюється як виключний вид діяльності та може включати консультування, експортно-інформаційні послуги, роботу, пов’язану з підготовкою, укладанням та виконанням (супроводом) договорів страхування (перестраховання), в т. ч. щодо врегулювання збитків у частині одержання та перерахування страхових платежів, страхових виплат і страхових відшкодувань за угодою відповідно із страхувальником або перестраховальником, інші посередницькі послуги у страхуванні та перестрахованні за переліком, встановленим Уповноваженим органом” [1].

О. Залетов під страховим посередництвом розуміє врегульовану нормами права господарську діяльність страхового посередника (страхового (перестрахового) брокера, страхового агента), як правило, за винагороду, що передбачає агентський і брокерський різновиди діяльності [3, с. 84]. У своєму визначенні автор виокремив суб’єктів страхового посередництва, до яких відніс перестрахових брокерів, а відтак розглянув посередництво у перестрахованні як складову страхового посередництва. Аналогічну точку зору поділяє В. Резнікова, акцентуючи при цьому увагу на професійній діяльності страхових посередників, і вважає їх діяльність підприємницькою, оскільки метою її провадження є отримання прибутку [4, с. 282]. Однак, враховуючи специфіку діяльності окремих страхових посередників, таке твердження є доцільним лише для страхових і перестрахових брокерів, при цьому страхові агенти діють на страховому ринку від імені й за дорученням страховика і виконують частину його страхової діяльності, а тому їх діяльність недоцільно вважати винятковим видом підприємництва.

Підтримуємо твердження Н. Мартишко щодо виокремлення таких різновидів діяльності посередників на страхових ринках [5, с. 165]: діяльність, яка пов’язана з підготовчими роботами до укладення договору страхування (наприклад, оцінка ризику, розробка пропозиції); діяльність, яка пов’язана з укладанням договору страхування (разом із отриманням від страхувальника страхового платежу); діяльність після укладення договору страхування (нагадування клієнтові про термін сплати платежів, інформування про можливості розширення сфери дії страхового захисту); діяльність після

настання страхового випадку (допомога при врегулюванні збитків). Крім того, на нашу думку, доцільно було б додати діяльність перестрахових брокерів, що дало б можливість повністю розкрити сутність посередницької діяльності у страхуванні.

Література

1. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про страхування” станом на 01.12.2008 р. № 2745-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Banasicski A. Ubezpieczenia gospodarcze / A. Banasicski. – Warszawa: Poltext, 1993. – 241 s.
3. Страхове посередництво: теорія та практика: навч. посіб. / За редакцією О. М. Залєтова. – К.: Міжнародна агенція “BeeZone”, 2004. – 416 с.
4. Резнікова В. Посередництво на страховому ринку України / В. Резнікова // Право України. – 2010. – № 4. – С. 275-282.
5. Мартишко Н. Страхове посередництво: поняття і різновиди / Н. Мартишко // Економічний аналіз. – 2012. – Вип. 11. – С. 164-168.

Кудрявська Н. В., аспірантка

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ СТРАХОВОГО РИНКУ

Загалом особливості організаційної структури страхового ринку України полягають у тому, що її представляють такі складові частини. Перша – страхове товариство або страхова компанія, в яких формується страховий фонд, переплітаються індивідуальні, колективні та групові інтереси. Друга – об’єднання страхових товариств у спілки, асоціації, пули та інші об’єднання з метою координації діяльності, захисту інтересів своїх членів, провадження спільних програм. Їх утворення не повинно суперечити законодавству України. Вони не мають права займатися страховою діяльністю. Третя – товариства взаємного страхування – це юридичні особи-страховики, які були створені згідно з Законом України “Про страхування”. Їх мета – страхування ризиків певного товариства. Тут виплата страхового платежу здійснюється за рахунок чистого прибутку, який залишається у розпорядженні членів товариства, крім випадків, передбачених законодавством України. Четверта – страхові агенти й брокери. Вони є страховими посередниками, через яких страховики провадять свою страхову діяльність. Страхове посередництво виконує такі завдання: надання консультацій та різних експертно-інформаційних послуг, підготовка, укладання і супровід договорів страхування, здійснення посередницьких послуг